

HIN: Siegha u nofs

3. Aqra din is-silta u wara wieġeb il-mistoqsijiet.

Leggenda sabiha minn żmien il-Medjuevu hi dik magħrufa bħala ‘Tal-ħobż u l-ġbejniet’. Jingħad li l-furbani kienu qegħdin jassedjaw lill-Imdina. Il-Maltin kien għoddu spiċċalhom l-ikel. Biex jinkuhom, il-Misilmin bagħtulhom karettun mimli ħobż. Meta raw hekk il-Maltin bagħtulhom lura l-karettun bil-ħobż u bil-ġbejniet magħhom. Il-Maltin żammu sod u l-furbani kellhom jiġilqu lura minfejn ġew.

3.1 X’tifhem bil-kelma ‘assedju’?

_____ (2)

3.2 Xi tfisser il-kelma ‘furban’?

_____ (1)

3.3 Ghaliex il-Maltin kienu magħluqin fl-Imdina?

_____ (2)

3.4 Ghaliex taħseb li l-furbani bagħtu l-ħobż lill-Maltin matul dak l-assedju?

_____ (2)

3.5 X’messaġġ riedu jwasslu l-Maltin meta bagħtulhom lura l-ħobż bil-ġbejniet?

_____ (2)

3.6. Biex jiddefendu ruhhom fil-Medjuevu l-Maltin għamlu
(l-armata, id-dejma, l-wegħdi).

(1)

(Total: 10 marki)

4. Hares lejn l-istampa u wieġeb il-mistoqsijiet.

Dan is-sid fewdali sejjer għal xi waħda mill-ġlidiet tiegħu.

4.1 L-art li s-sultan kien jagħti lill-ħbieb tissejjah (fewdu, qasam, raba’). (1)

4.2 Il-fewdaliżmu kienet (sport tal-Medjuevu, sistema ta’ tmexxija, opra ta’ arti). (1)

4.3 Is-sid fewdatarju kien (jintaxxa lin-nies, jirrefja l-logħob, jivvinta l-medicini). (1)

4.4 Il-Kruċjati kienu ġlied kontra (l-Lhud, n-Normanni). (1)

4.5 Xi tfisser il-kelma pellegrin?

_____ (2)

4.6 Ghaliex nghidu li, fil-Medjuevu, il-ħajja kienet qisha piramida?

_____ (2)

4.7 Is-sid fewdatarju kien joqgħod għarkupptejh jiehu ġurament quddiem is-sultan. Ghaliex kien jagħmel hekk?

_____ (2)

(Total: 10 marki)

5. Aqra s-silta u wara wieġeb il-mistoqsijiet.

L-Imperatur Bizantin talab lill-Papa Urbanu II biex jgħinu kontra s-sultan Tork Seldjuk li kien qiegħed dejjem javvanza mil-Lvant. Il-papa sejjah lill-Insara kollha biex jingħaqdu halli jehduha kontra t-Torok. B'hekk bdew il-Kruċjati. L-għan aħħari tagħhom kien li tintrebaħ l-Art Imqaddsa u Ġerusalem tkun taħt idejn l-Insara.

5.1 Ghaliex il-Palestina ngħidulha l-Art Imqaddsa?

_____ (2)

5.2 Ghaliex l-Imperatur Bizantin talab l-għajnuna tal-Papa?

_____ (2)

5.3 Ġerusalem intrebhet mill-Insara imma imbagħad reġa' rebahha lura (Saladin, Seldjuk, Salamun). (1)

5.4 Ġerusalem intrebhet mill-Insara (fl-ewwel, fil-ħames, fis-sitt) kruċjata. (1)

5.5 Matul il-Kruċjati ħadu sehem il-Kavallieri ta' San Ġwann. Semmi żewġ affarijiet li kienu jagħmlu.

_____ (2)

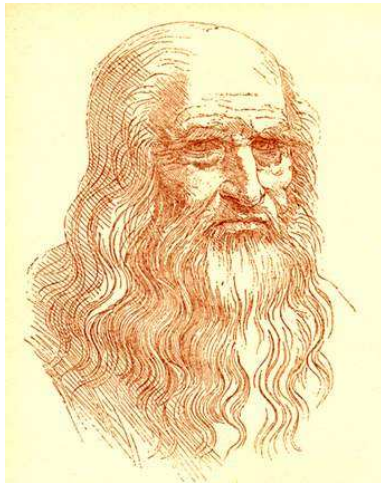
5.6 Is-simbolu tat-Torok hu (ajkla, balena, nofs qamar). (1)

5.7 X'kien is-simbolu tal-Insara?

_____ (1)

(Total: 10 marki)

6. Hares lejn l-istampa u wieġeb il-mistoqsijiet.

L-istampa turi lil Leonardo da Vinci li kien wiehed mill-personaġġi importanti tar-Rinaxximent.

6.1. Ir-Rinaxximent beda (fil-Belġju, fir-Russja, fl-Italja). (1)

6.2. Xi tfisser il-kelma 'Rinaxximent'?

(2)

6.3 Barra minn Leonardo da Vinci, semmi tliet personaġġi tar-Rinaxximent.

6.4 L-artisti tar-Rinaxximent baqgħu magħrufin għas-sbuhija ta' xogħlijiethom. Semmi xi opra ta' arti magħrufa ta' dak iż-żmien.

6.5 Fir-Rinaxximent kien hemm ħafna esploraturi. X'tifhem bil-kelma 'esploraturi'?

6.6 Qabbel il-post mal-esploratur

1	Amerigo Vespucci		ra l-Oċeanu Paċifiku
2	Vasco da Gama		Il-Messiku
3	Ernando Cortes		L-Amerika
4	Vasco de Balboa		Il-Perù
5	Francesco Pizarro		bahħar madwar l-Afrika
6	Bartolomeo Diaz		mar l-Indja

(marka 1 x 6 = 6 marki)

6.7 Għal-liema invenzjoni jibqa' magħruf Gutenberg?

6.8 X'effett kellha din l-invenzjoni fuq il-ħajja tal-bnedmin?

6.9 Neriku n-Navigatur kien (Spanjol, Taljan, Portugiż).

(1)

(Total: 20 marka)

7. Wieġeb il-mistoqsijiet.

- 7.1 Qabel ġew Malta, il-Kavallieri kienu fil-gżira ta' (Ċipru, Korsika, Rodi). (1)
- 7.2 L-imperatur (Neriku VI, Karlu V, Ruġġieru II) ta l-Gzejjer Maltin lill-Kavallieri. (1)
- 7.3 Meta ġew Malta, il-Kavallieri marru jghixu (fiċ-Ċittadella, fil-Birgu, fl-Imdina). (1)
- 7.4 Dragut attakka lil Malta fl-(1551, 1555, 1155). (1)
- 7.5 Semmi t-tliet fortizzi li kienu jeżistu fil-Port il-Kbir qabel l-Assedju l-Kbir.
_____ (3)
- 7.6 Kif kienet tissejjah l-gholja fejn kellha tinbena l-belt Valletta?
_____ (1)
- 7.7 L-Assedju l-Kbir gie miġġieled (fis-sajf, fix-xitwa, fil-harifa). (1)
- 7.8 X'kien jismu l-Gran Mastru li mexxa l-Kavallieri u l-Maltin fi żmien l-Assedju?
_____ (1)

(Total: 10 marki)

8. Aghzel TNEJN u ikteb paragrafu ta' madwar 10 sentenzi fuq kull wiehed minnhom.

- 8.1 L-Assedju l-Kbir.
- 8.2 Malta taht in-Normanni.
- 8.3 It-tmexxija ta' Malta fi Żmien l-Aragonizi.
- 8.4 Ix-xogħlijiet tal-Maltin fi żmien il-Medjuevu.
- 8.5 Ir-Rinaxximent.
- 8.6 Il-Fewdalizmu fl-Ewropa.

(10 Marki x 2 = 20 marka)

TMIEM IL-KARTA